

Voxnadal – en bra bit av världen!

Utvecklingsplan för Biosfärområde Voxnadal 2019 – 2024

Projektägare är Ovanåkers kommun och projektet finansieras av:

Bakgrunden till detta utkast

Under kandidaturen till biosfärområde har arbetet med att ta fram en utvecklingsplan för Biosfärområde Voxnadalen påbörjats. Detta är ett första utkast till planen och ska ses som ett levande dokument. Den styrgrupp som har varit en del av projektet *Biosfärkandidat Voxnadalen* (2014 – 2017) har tagit fram ett förslag till organisation för biosfärområdet. Denna organisation har nu sätts, i och med att styrgruppen överlämnade till *Biosfärområde Voxnadalen* första styrelse den 10 april 2018. Då styrelsen innehåller flera nya intressenter är det av stor vikt att även dessa är medskapare till utvecklingsplanen. Därför kommer arbetet med utvecklingsplanen att fortgå under 2018 – 2019, för att vara klar och antagen av styrelsen till det att en eventuell utnämning till biosfärområde meddelas från Unesco. Nedan presenteras en tidsplan för processen (tabell 1).

Innehåll

Tidsplan:	2
Om Biosfärområden:	3
Värdegrund och Vision:	7
Övergripande mål:	7
Fokusområdena och mål för dem:	9
Kommunikation/Värdegrund och Biosfärambassadörer:	14
Finansiering:	16
Organisationsbeskrivning	<i>Bifogad sist</i>

Tabell 1. Tidsplan för *Biosfärområde Voxnadalen Utvecklingsplan 2019 – 2024*.

Process/aktivitet	Ansvarig	Klart
Sjösättning av ny organisation.	Styrgruppen/styrelsen	10 april 2018
Insamling av styrelsens idéer – styrelsemöten	Styrelsen, biosfärkontoret	Tre styrelsemöten under 2018, datum ska fastställas 10 april.
Insamling av allmänhetens idéer – öppet möte	Biosfärkontoret, styrelsen	September 2018, datum ska fastställas 10 april.
Temadag kring fokusområdet <i>Skogen som hållbar resurs</i> .	Biosfärkontoret, styrelsen	Datum ska bestämmas, aktiviteten ska dock ske senast 31 oktober 2018.
Temadag kring fokusområdet <i>Levande vatten</i> .	Biosfärkontoret, styrelsen	Datum ska bestämmas, aktiviteten ska dock ske senast 31 oktober 2018.
Vidareutveckling av fokusområdet <i>Ett öppet och levande landskap</i> .	Biosfärkontoret, styrelsen	Löpande aktiviteter fram till 31 oktober 2018. (Temadag redan genomförd i september 2017.)
SMARTa målformuleringar, per fokusområde	Styrelsen, fokusgrupper (biosfärkontoret)	20 december 2018
Utvecklingsplan på remiss	Biosfärkontoret	Januari – februari 2019
Beaktning av inkomna yttranden/omarbetning	Biosfärkontoret, styrelsen	Mars – maj 2019
Utvecklingsplanen antas av styrelsen	Styrelsen	Juli 2019, i samband med att en eventuell utnämning till biosfärområde meddelas.

Projektägare är Ovanåkers kommun och projektet finansieras av:

Unesco biosfärområden – ett globalt nätverk

Biosfären är den del av jorden som håller biologiskt liv, från de djupaste havsgravarna till de högsta bergstopparna och lite till. Biosfärområden är en del av Unescos program *Människan och biosfären* och betonar samspelet mellan människan och den omgivande miljön (biosfären). Unesco är FNs organ för kultur, vetenskap och utbildning och är även det organ som utser Världsarv. Lokal samverkan och dialog är viktiga grundstenar i ett biosfärområde, vars syfte är att *bevara* områdets natur- och kulturmiljökvaliteter, *utveckla* en socio-kulturellt hållbar samhällsutveckling samt *stödja* forskning, utbildning och lärande inom hållbar utveckling. Biosfärområdet ska med andra ord vara till nytta för både människor och natur, och bidra till att Voxnadalen uppfattas som attraktivt att leva, bo och verka i.

Idag finns det 669 biosfärområden i världen vilka är fördelade på 120 länder. Fem av dessa ligger i Sverige. Tillsammans bildar de ett stort nätverk för kunskapsutbyten samt nationella och internationella samarbeten, med ett gemensamt mål - att bidra till en mer hållbar värld. En Unesco-utnämning till biosfärområde är också en fin utmärkelse till ett område som har höga natur- och kulturmiljökvaliteter. Samtidigt innebär det att området har fått i uppdrag av Unesco att hitta lokala lösningar på globala hållbarhetsutmaningar.

Där det finns ett biosfärområde, där finns det människor

Människan och Biosfären-programmet betonar samspelet mellan människan och den omgivande miljön (biosfären). Med andra ord, där det finns ett biosfärområde ska det också finnas människor som lever, bor och verkar. Ett biosfärområde är därmed inget naturreservat, utan en plats för att utforska idéer kring hur bruk och bevarande av naturens ekosystemtjänster kan kombineras, till nytta för människor och natur.

I Sverige grundar sig bildningen av ett biosfärområde helt på svensk lagstiftning. Detta innebär att ett biosfärområde inte medför några nya restriktioner gällande äganderätten, nyttjanderätten och brukanderätten, samt inskränkningar i allemansrätten. Ett biosfärområde innebär därmed inga ytterligare lagskydd!

Biosfärområde Voxnadalen

Biosfärområde Voxnadalen utgår från Voxnans avrinningsområde, dvs. de landområden och sjöar som avvattnas via Voxnan. Området omfattar därmed delar av Ovanåkers (47 % av biosfärområdets yta), Ljusdals (38 %), Bollnäs (4,2 %), Härjedalens (8,5 %) och Rättviks (2,4 %) kommuner. Den totala ytan är ca 375 100 ha. Landskapet domineras av skog och älven Voxnan som går som en livsnerv genom hela området, från sitt källflöde i Härjedalen, till sitt utflöde i Ljusnan strax söder om Bollnäs. Därtill finns ca 1000 km större biflöden, över 700 insjöar och varierande våtmarksmiljöer,

Projektägare är Ovanåkers kommun och projektet finansieras av:

BIOSFÄRKANDIDAT
VOXNADALEN

artrika gräsmarker och odlingsmarker, men även världsunika kulturmiljövärden i form av världsarvet Hälsingegårdar och välbevarade fäbodbyggnader.

I Voxnadalen finns en anda av driftighet, småföretagande och starka sociala nätverk. Historiskt har området kommit att utvecklas från ett bondesamhälle till ett industrisamhälle fokuserat på skogsbruk och förädling av träråvara, verkstadsföretagande och modern teknik. Även det ideella föreningslivet utgör en stark kraft som skapar engagemang i området, då Voxnadalen ligger i ett av Sveriges föreningstätaste områden.

Mervärdet med Biosfärområde Voxnadalen

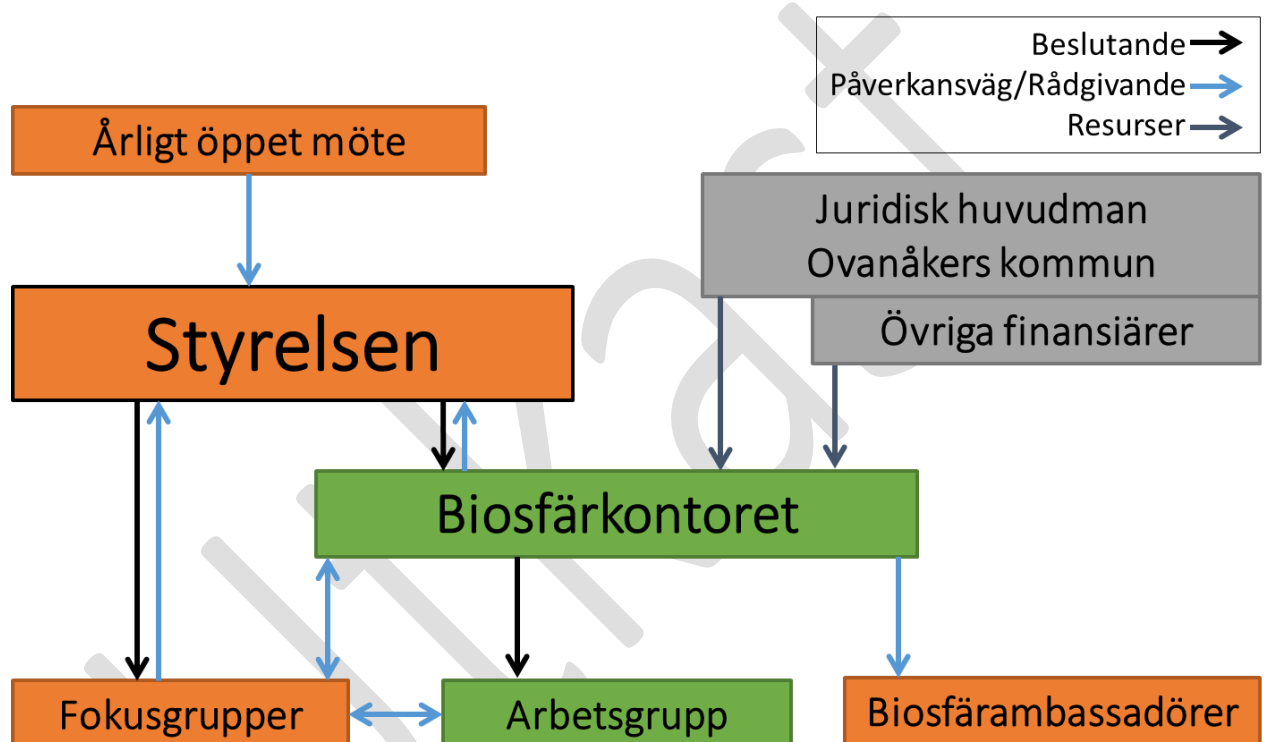
Olika insatser för att bevara och utveckla Voxnadalens unika natur- och kulturmiljökvaliteter bidrar till att området upplevs som mer attraktivt för människor att bo, leva och verka i. Detta är själva kärnan i Biosfärområde Voxnadalens verksamhet. Biosfärområde Voxnadalen ska vara en neutral, inkluderande och lättillgänglig samverkansarena, för och av lokala intressenter och invånare. Att tillhöra ett globalt nätverk innebär på sätt och vis att Voxnadalen därmed också får upp till 669 vänorter världen över, att utbyta kunskaper, goda exempel och praktiska erfarenheter med. Denna möjlighet är tillgänglig för alla som delar Biosfärområde Voxnadalens värdegrund och som lever, bor eller verkar i området. Biosfärområde Voxnadalen tillsammans med världsarvet Hälsingegårdar, vilka båda utnämns av Unesco, skapar också ett tydligt varumärke för Voxnadalen att profilera sig med. Med andra ord, ju mer du/din organisation väljer att engagera dig/sig i biosfärområdets utveckling, desto större kommer det direkta mervärdet att bli. Så ta chansen att bli en aktiv del av biosfärområdets och Voxnadalens utveckling, vare sig du är en invånare, företagare eller tillhör en intresseorganisation!

Projektägare är Ovanåkers kommun och projektet finansieras av:

Organisationsstruktur för Biosfärområde Voxnadalen

Organisationen för Biosfärområde Voxnadalen har i uppgift att leda arbetet och förvalta det Unesco-uppdrag som kommer med en utnämning till biosfärområde. Biosfärområdets organisation har inget officiellt förvaltningsansvar i området, utan är en neutral arena som ska föra samman lokala aktörer, identifiera gemensamma mål, bryta stuprörstänk, och främja lärande och engagemang kring hållbar utveckling. För att främja detta har en organisationsstruktur skapats som möjliggör ett lokalt och brett engagemang över både geografiska och administrativa gränser (fig. 1).

Figur 1. Organisationsstruktur för Biosfärområde Voxnadalen.

De olika funktionerna som illustreras i figur 1 har följande syften:

- **Styrelsen** för Biosfärområde Voxnadalen ska inkludera en mångfald av intressenter, från offentliga förvaltare av området till högskolor/universitet, olika intresseorganisationer och ideella krafter. Varje organisation väljs in i styrelsen under en två-årsperiod och väljer själva ut en representant till styrelsen. Styrelsen är ytterst beslutande över Biosfärområde Voxnadalens utvecklingsplaner, verksamhet och tilldelade medel. Organisationens stadgar reglerar styrelsens sammansättning och beslutsgång (bilaga 1).
- **Ovanåkers kommun** är juridisk ägare och grundfinansiär till Biosfärområde Voxnadalen. Finansieringen sker dels genom att tilldela direkta medel, och dels genom att bidra med personal till biosfärkontoret och arbetsgruppen.

Projektägare är Ovanåkers kommun och projektet finansieras av:

- **Övriga finansiärer** till Biosfärområde Voxnadalens grundverksamhet är Naturvårdsverket samt Ljusdals och Bollnäs kommuner. Utöver direkta medel, bidrar Ljusdals och Bollnäs kommuner även med personal till arbetsgruppen.
- **Årligt möte** är ett öppet forum där lokalbefolkningen och övriga intressenter som ej ingår i styrelsen ges möjligheten att bidra med sina synpunkter och idéer. På så vis ges lokalbefolkningen en rådgivande funktion till styrelsen och biosfärkontoret.
- **Biosfärkontoret** har huvudansvaret för att samordna det praktiska arbetet och Unesco-uppdraget. Kontorets personal anställs av Ovanåkers kommun och inkluderar minst en koordinator.
- **Arbetsgruppen** består av tjänstemän från Ovanåkers, Ljusdals och Bollnäs kommuner. Deras uppgift är att ta fram beslutsunderlag till styrelsen och fungera som ett stöd och bollplank till koordinatören. Med utgångspunkt från lokalbefolkningens och övriga intressenters synpunkter är arbetsgruppen också valberedande till styrelsen.
- **Fokusgrupper** finns för de tre fokusområdena *Skogen som hållbar resurs*, *Levande vatten* och *Ett öppet och levande landskap*. Olika projektverksamheter ska drivas inom fokusgrupperna, och de är därmed dynamiska in sin utformning beroende till de specifika projekt som för tillfället drivs. Arbetet i fokusgrupperna koordineras antingen genom valda medlemmar i styrelsen och/eller biosfärkontoret.
- **Biosfärambassadörer** har till uppgift att sprida kunskap och engagemang kring Människan och Biosfären-programmet och Biosfärområde Voxnadalens. Arbetet sker på ideell grund. Utbildningen av biosfärambassadörer sker via biosfärkontoret.

Nedan presenteras de organisationer som ingår i Biosfärområde Voxnadalens styrelse för perioden 2018 – 2019. Då varje organisation väljs in på en två-årsperiod kan styrelsens sammansättning delvis komma att ändras under utvecklingsplanens fem-årsperiod. Styrelsens sammansättning gällande fördelningen mellan officiella förvaltningsintressenter och privata intressenter regleras genom organisationens regler (bilaga 1).

Biosfärområde Voxnadalens styrelse 2018 – 2019:

- Ovanåkers kommun, Mikael Jonsson.
- Ljusdals kommun, Jonny Mill.
- Bollnäs kommun, Fredrik Skoglund.
- Region Gävleborg, Mikael Lif.
- Högskolan i Gävle, Nils Ryrholm.
- Högskolan Dalarna, Susanna Heldt Cassel.
- Mellanskog, Björn Schools.
- Svenska Jägareförbundet, Erik Matsson.
- Naturskyddsföreningen, Inga-Lill Carlsson
- Lantbrukarnas Riksförbund, Anders Forsbäck
- Föreningen Sveriges Fäbodbrukare, Stefan Olander.

Projektägare är Ovanåkers kommun och projektet finansieras av:

Värdegrund för Biosfärområde Voxnadalen

En värdegrund för biosfärområdet ska formuleras gemensamt av styrelsen under 2018, och kommer att beskrivas här.

Vision för Biosfärområde Voxnadalen

Voxnadalen – en bra bit av världen. Denna vision ska uppnås genom att hänsynsfullt bevara och bruka områdets unika natur- och kulturmiljökvaiteter, till nytta för människor och natur. För att nå denna vision ska Biosfärområde Voxnadalen inspirera, mäkla, processleda och agera arena för samverkan mellan offentliga, privata och ideella aktörer. Vi tror på att vi kommer längre om vi arbetar tillsammans. Biosfärområde Voxnadalen ska arbeta lokalt, med frågor som kommunerna inte har rådighet över, saknar muskler till eller av andra skäl inte kan lösa själva, och med frågor där de ideella krafterna har stor vilja men saknar resurser.

Övergripande mål för Biosfärområde Voxnadalen

Biosfärområde Voxnadalen har i uppgift av Unesco att uppfylla tre funktioner. Dessa tre funktioner är bevara, utveckla och stödja. För att bidra till de tre funktionerna och det globala nätverket av biosfärområden, har Biosfärområde Voxnadalen formulerat övergripande mål med utgångspunkt från Människan och Biosfären-programmets globala handlingsplan, Lima Action Plan 2016 – 2025. Målen är SMARTa, dvs. specifika, mätbara, accepterade och tidsatta (tabell 2).

- **Bevara** Voxnadalens biologiska mångfald, ekosystem och kulturmiljövärden, och där så är möjligt återskapa förlorade natur- och kulturmiljövärden.
- **Utveckla** en sociokulturellt och ekonomiskt hållbar samhällsutveckling, och därigenom bidra till att Voxnadalen upplevs som ett attraktivt område att bo, leva och verka i.
- **Stödja** forskning, goda exempel och lärande inom hållbar samhällsutveckling genom att samverka med högskolor och universitet, samt knyta mer forskning och innovation till Voxnadalen.

Projektägare är Ovanåkers kommun och projektet finansieras av:

Tabell 2. Övergripande effektmål för Biosfärområde Voxnadalen fram till 2024.

Övergripande effektmål (fram till 2024)	Indikatorer för mätbarhet	Åtgärder (enligt Lima Action Plan, LAP)
1 Biosfärområde Voxnadalen är ett modellområde för hållbar utveckling och bidrar aktivt till globala (Agenda 2030), nationella (Sveriges nationella miljömålssystem) och lokala miljööverenskommelser (regionala och lokala miljömål).	Antal initiativ/aktiviteter som bidrar till globala, nationella och lokala miljööverenskommelser och som genomförs, kommuniceras och sprids.	A1.1, A1.2
2 Biosfärområde Voxnadalen bidrar med goda exempel på hållbar samhällsutveckling till världsnätverket av biosfärområden.	Antal goda exempel identifierade och kommunicerade via världsnätverket av biosfärområden, antal deltagare från Voxnadalen på EuroMAB, NordMAB och andra nätverksträffar.	A4.4
3 Biosfärområde Voxnadalen initierar tvärssektoriella samarbeten på lokal, regional och nationell nivå, för biologisk mångfald och kulturmiljövården, samt till förmån för lokalbefolkningen.	Antal samarbeten där bevarande och utveckling kombineras.	A1.3
4 Biosfärområde Voxnadalen testar ekosystembaserade åtgärder i syfte att mildra effekter av klimatförändringar.	Antal projekt med bäring på klimatförändringar som genomförs i Voxnadalen.	A1.4
5 Biosfärområde Voxnadalen bidrar till att identifiera, förvalta och sprida kunskaper om ekosystemtjänster, och att främja deras långsiktiga funktionalitet och nytta för lokalbefolkningen.	Antal projekt med bäring på ekosystemtjänster i Voxnadalen.	A7.1
6 Biosfärområde Voxnadalen är en brygga mellan den forskning som sker vid högskolor och universitet och den praktiska tillämpningen bland områdets intressenter. Genom samarbeten med högre lärosäten knyts forskning till Voxnadalen och resultaten leder till kunskapsutveckling för områdets intressenter.	Antal samarbeten mellan högskolor/universitet och Biosfärområde Voxnadalen som ger ny kunskap, antal utvecklingsåtgärder som kommunicerats från forskning, antal aktiviteter i/för/om biosfärområden, antal utbildningar/kurser och antal deltagare.	A4.1, A4.2, A4.5
7 Biosfärområde Voxnadalen ses som en neutral, öppen och naturlig samarbetspartner bland Voxnadalens privata och ideella intressenter, och bidrar till biosfärområdets aktiviteter och målpuppfyllelser.	Antal samarbetsprojekt mellan privat/ideell sektor och biosfärområdet, antal företag m.fl. som allieras med biosfärområdet och dess värdegrund, antal företag som deltar i utbildningar, minskad andel offentlig finansiering i Biosfärområde Voxnadalens budget.	C5.1, C6.1, C6.2
8 Biosfärområde Voxnadalen bygger på inkluderande och öppna processer vad gäller organisationen, framtagandet av utvecklingsplaner och genomförandet av aktiviteter.	Lokal delaktighet med bred representation i Biosfärområde Voxnadalens styrelse och fokusgrupper, antal deltagare på Biosfärområde Voxnadalens årliga och öppna möte, antal deltagare med bred representation på specifika aktiviteter,	A2.3

Projektägare är Ovanåkers kommun och projektet finansieras av:

antal utbildade biosfärambassadörer.

9	Biosfärområde Voxnadalens koordinator, övriga medarbetare och aktörer i området deltar i kompetenshöjande utbildningar och aktiviteter, samt på regionala och tematiska nätverksträffar inom världsnätverket för biosfärområden.	Antal deltagare/antal deltagande organisationer.	B1.1, B1.2, B2.1
10	Biosfärområde Voxnadalens initierar och ingår i gränsöverskridande samarbeten med andra biosfärområden (s.k. <i>twinning</i>).	Antal pågående eller genomförda samarbeten som inkluderar <i>twinning</i> .	B6.1

Tre fokusområden

Arbetet med Biosfärområde Voxnadalens övergripande mål (tabell 2) ska primärt ske inom tre fokusområden. Fokusområdena grundar sig på Voxnadalens naturgivna förutsättningar och kulturella värden, samt är de områden där Voxnadalens ser sig ha särskilt goda förutsättningar att bidra med goda exempel till världsnätverket av biosfärområden. De tre fokusområdena är *Skogen som hållbar resurs*, *Levande vatten* och *Ett öppet och levande landskap*. Flera av visionerna för de tre fokusområdena överlappar med varandra och det finns därför flera tänkbara synergier dem emellan.

Fokusområde 1 - Skogen som hållbar resurs

Bidrar till Agenda 2030: Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt (*Sustainable Development Goal* SDG 8), Bekämpa klimatförändringarna (SDG 13) och Ekosystem och biologisk mångfald (SDG 15).

Bidrar till Svenska miljömålssystemet: 1 Begränsad klimatpåverkan, 12 Levande skogar och 16 Ett rikt växt- och djurliv.

Bidrar till lokala miljööverenskommelser.

I Voxnadalens domineras landskapsbilden av skog. Skogen kan användas till många ändamål, från rekreation, naturturism och undervisning till storskalig exploatering för industriella ändamål. I området finns en lång tradition av att bruka de ekosystemtjänster som skogen genererar, vilket historiskt har varit och fortfarande är av stor betydelse för områdets ekonomi och utveckling. Skogen är en resurs i omställningen till ett fossiloberoende samhälle och en biobaserad ekonomi. Samtidigt finns det flera utmaningar då mål- och intressekonflikter uppstår mellan bruket av skogen och bevarandemålen för skogens biologiska mångfald, kulturmiljövärden och sociala värden.

Projektägare är Ovanåkers kommun och projektet finansieras av:

BIOSFÄRKANDIDAT
VOXNADALEN

Tabell 3. Visioner för fokusområdet *Skogen som hållbar resurs* avseende biosfärområdets tre funktioner bevara, utveckla och stödja.

Visionen är att

- 1 Bidra till ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbart brukande och förädling av skogens resurser. Framförallt gällande skogsbrukets anpassning till ett förändrat klimat och minskad klimatpåverkan, miljöhänsyn och minskade skogsskador, ökad variation av brukandemetoder och stärkta upplevelsevärden i skogen.
- 2 Tillvarata och utveckla den kompetens, tradition och stolthet som områdets skogsägare besitter kring skog, skogsbruk och produktionen av högkvalitativ skogsråvara. Genom att knyta samman entreprenöranda och innovationskraft från privata skogsägare och företagare inom skogsindustrin, med forskning från universitet och högskolor ska en innovationsdriven utveckling främjas som leder till nya produkter och tjänster med lokal träråvara som utgångspunkt.
- 3 Baserat på områdets tillgång till vidsträckta och lättillgängliga skogar samt tysta områden och kulturella värden stödja samverkan mellan friluftsliv, folkhälsa, integration och lärande, hållbar natur- och kulturturism samt tillväxt, till nytta för lokalbefolkningen och besökande.
- 4 Bidra till kunskapsförmedling kring värdet av de ekosystemtjänster som skogen genererar, och till att de kulturhistoriska aspekterna i områdets skogar är tillvaratagna, kända och förmedlade.
- 5 Stödja kunskapsförmedlingen kring landets stora rovdjur, framförallt till människor som vistas i skog och mark.

Utifrån ovan angivna visioner ska SMARTa mål formuleras för fokusområdet (tabell 4) enligt den tidsplan som presenteras i tabell 2.

Tabell 4. Biosfärområde Voxnadaléns effektmål för fokusområdet *Skogen som hållbar resurs*.

Effektmål (till 2024)	Samverkansparter	Indikatorer för uppföljning
1 Exempel. Andelen lövträd på skogsbrukets marker har ökat med X %.		Areal lövskogsmark i produktionsskog.
2		

Projektägare är Ovanåkers kommun och projektet finansieras av:

LJUSDALS

KOMMUN

Fokusområde 2 - Levande vatten

Bidrar till Agenda 2030: Rent vatten och sanitet för alla (SDG 6), Hållbar energi för alla (SDG 7), Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt (SDG 8), Bekämpa klimatförändringarna (SDG 13), Hav och marina resurser (SDG 14), Ekosystem och Biologisk Mångfald (SDG 14).

Bidrar till Svenska miljömålssystemet: 7 Ingen övergödning, 8 Levande sjöar och vattendrag, 9 Grundvatten av god kvalitet, 11 Myllrande våtmarker och 16 Ett rikt växt- och djurliv.

Bidrar till lokala miljööverenskommelser.

Voxnan går som en livsnerv genom det planerade biosfärområdet. Tillsammans med ca 1000 km större biflöden, hundratals mindre bäckar och över 700 sjöar skänker det en speciell karaktär åt landskapet. Genom historien har vattendragen använts till timmerflottning och tämjts för att ge förnyelsebar energi. Samtidigt som detta har bidragit till områdets ekonomi och utveckling, har människans historiska brukande av vattendragen också orsakat försämrade ekologiska förutsättningar för många vattenlevande arter. Detta skapar utrymme för en rad mål- och intressekonflikter mellan bruket av vattendragen för energiutvinning samt bevarandet av kulturhistoriska värden (flottledslämningar) och målen för vattendragens biologiska mångfald, fiskeresursen och turismutvecklingen.

Tabell 5. Visioner för fokusområdet *Levande vatten* avseende biosfärområdets tre funktioner bevara, utveckla och stödja.

Visionen är att

- 1 Bidra till ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbart brukande av områdets vattendrag, sjöar och våtmarker. Framförallt gällande vattendragens biologiska mångfald, ekologiska status och vattenhushållande funktion.
- 2 Stödja arbetet med att återställa de ekologiska förutsättningarna i flottledspåverkade vattendrag. I detta arbete ska biosfärområdet vara en föregångare i det integrerade samarbetet mellan naturvärden, kulturmiljövärden och turismnäringen där arbetet sker på jämlika villkor.
- 3 Stödja arbetet med miljöanpassning av befintliga vattenkraftverk i Voxnan och biflöden.
- 4 I samarbete med förenings- och näringsliv utveckla naturturismen och friluftslivet längs med Voxnan och områdets många sjöar, samt stödja samverkan mellan friluftsliv, folkhälsa, integration och lärande.
- 5 Bidra till kunskapsförmedling kring värdet av de ekosystemtjänster som vattendragen och våtmarkerna genererar, samt bidra till att de kulturhistoriska aspekterna vid sjöar och vattendrag är tillvaratagna, kända och förmedlade.

Utifrån ovan angivna visioner ska SMARTa mål formuleras för fokusområdet (tabell 6) enligt den tidsplan som presenteras i tabell 2.

Projektägare är Ovanåkers kommun och projektet finansieras av:

Tabell 6. Biosfärområde Voxnadalens effektmål för fokusområdet *Levande vatten*.

Effektmål (till 2024)	Samverkansparter	Indikatorer för uppföljning
1 Exempel. Ovanåkers kommun har en ny vatten- och fiskevårdsplan för Voxnan och biflöden (2019). Planen är integrerad i Biosfärområde Voxnadalens mål.		Plan antagen i KS eller KF, antal åtgärder ur planen genomförda.

2

Fokusområde 3 – Ett öppet och levande landskap

Bidrar till Agenda 2030: Ingen hunger (SDG 2), Bekämpa klimatförändringarna (SDG 13) och Ekosystem och biologisk mångfald (SDG 15).

Bidrar till det Svenska miljömålssystemet: 4 Giftfri miljö, 7 Ingen övergödning, 13 Ett rikt odlingslandskap, och 16 Ett rikt växt- och djurliv.

Bidrar till lokala miljööverenskommelser.

De hävdade naturbetesmarkerna och slåtterängarna har en rik biologisk mångfald, vilken uppehålls av jordbrukarnas betande djur och markanvändning. Idag hotas delar av det öppna och artrika kulturlandskapet utav igenväxning, medan annan jordbruksmark går förlorad till följd av bebyggelseexploatering. Förlusten av jordbruksmark försämrar möjligheterna till lokalproducerade livsmedel och försörjningsmöjligheterna inom jordbruket. Även det tidigare så vanligt förekommande fäbodbruket har påverkat områdets ekonomiska, sociala och kulturella utveckling. Dessa traditionella kunskaper riskerar idag att gå förlorade. Samtidigt finns det flera utmaningar när mål- och intressekonflikter uppstår, som ex. möjligheten till tamdjurshållning och bevarandemålen för de stora rovdjuren.

Tabell 7. Visioner för fokusområdet *Ett öppet och levande landskap* avseende biosfärområdets tre funktioner bevara, utveckla och stödja.

Visionen är att

- 1 Bidra till ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbart brukande av det öppna och hävdberoende kulturlandskapet och Voxnadalens jordbrukarbygd. Framförallt gällande anpassningen till ett förändrat klimat, biologisk mångfald och kulturlämningar, lokal livsmedelsproduktion och levande landsbygd.
- 2 Tillvarata den kompetens och tradition av utmarksbruk som finns i området för att bevara, utveckla och levandegöra ett för området unikt natur- och kulturmiljöarv.

Projektägare är Ovanåkers kommun och projektet finansieras av:

- 3 Stödja arbetet med att bevara och utveckla det öppna landskapets natur- och kulturmiljövärden. I detta arbete ska biosfärområdet vara en föregångare i det integrerade samarbetet mellan naturvård, kulturmiljövård, markägare, jordbrukare, lokala livsmedelsaktörer och besöksnäringen.
- 4 Baserat på Voxnadalens tillgång till världsarvet Hälsingegårdar, välbevarade fäbodmiljöer och övriga natur- och kulturmiljövärden i det öppna kulturlandskapet stödja samverkan mellan friluftsliv, folkhälsa, integration och lärande, hållbar natur- och kulturturism samt tillväxt.
- 5 Bidra till kunskapsförmedling kring värdet av de ekosystemtjänster som det öppna kultur- och odlingslandskapet genererar, samt att bidra till att de kulturhistoriska aspekterna i det öppna kulturlandskapet är tillvaratagna, kända och förmedlade.
- 6 Stödja arbetet med att landets större rovdjur (varg, björn, lodjur, järv och kungsörn) ska uppnå och bibehålla en gynnsam bevarandestatus, samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas (i enlighet med Sveriges regerings proposition *En hållbar rovdjurspolitik*).

Utifrån ovan angivna visioner ska SMARTa mål formuleras för fokusområdet (tabell 6) enligt den tidsplan som presenteras i tabell 2.

Tabell 8. Biosfärområde Voxnadalens effektmål för fokusområdet *Ett öppet och levande landskap*.

Effektmål (till 2024)	Samverkansparter	Indikatorer för uppföljning
1 Exempel. Förutsättningarna för den biologiska mångfalden knuten till hävd bundna gräsmarker har förbättrats.		Antal ha gräsmarker i återtagen slåtter eller betesdrift.

2

Kommunikation och varumärke

För att vara ett modellområde för hållbar utveckling krävs det att genomförda insatser också kommuniceras och sprids. För att säkra ett effektivt kommunikationsarbete har SMARTa effektmål med delvis utgångspunkt från Lima Action Plan tagits fram (tabell 9).

Tabell 9. Effektmål för kommunikationsinsatser i/om/för Biosfärområde Voxnadalén.

Effektmål (2024)	Indikatorer för uppföljning	Åtgärder (enligt Lima Action Plan, LAP)
Biosfärområde Voxnadalén deltar på aktiviteter arrangerade av Svenska Biosfärprogrammet och Sveriges biosfärområden, samt på nätverksträffar för EuroMAB och NordMAB.	Antal deltagare.	B2.1
Biosfärområde Voxnadalén bidrar med goda exempel på hållbar utveckling till biosfärenätverkens kommunikationsinsatser.	Antal kommunicerade bidrag.	B5.1
Biosfärområde Voxnadalén deltar på och synliggör de insatser som sker på övriga nationella konferenser och workshops.	Antal deltagare, antal kommunicerade bidrag.	-
Biosfärområde Voxnadalén möjliggör för lokala företagare och entreprenörer att delta på studiebesök och nätverksträffar i andra biosfärområden, nationellt och internationellt.	Antal företagare och entreprenörer från Voxnadalén som deltar.	C6.1, C6.2
Biosfärområde Voxnadalén är ett nationellt känt varumärke för området, och används vid marknadsföringen av produkter och tjänster som överensstämmer med biosfärområdets värdegrund och nationella riktlinjer.	Antal produkter och tjänster som marknadsförs med biosfärområdets varumärke och värdegrund.	C7.2
Biosfärområde Voxnadalén har en hemsida som ligger under egen domän (2019).	www.voxnadalén.org i funktion.	-
Biosfärområde Voxnadalén har tagit fram en informationsbroschyr som beskriver området och dess funktioner (2019).	Tillgång till broschyrer och annat kommunikationsmaterial.	-
Biosfärområde Voxnadalén har tillsammans med världsarvet Hälsingegårdar en utställning vid besökscentrum Ol-Andersgården i Alfta (2020).	Öppen utställning vid Ol-Andersgården, Alfta.	-
Informationsskyltar om Biosfärområde Voxnadalén är uppsatta vid välbesökta kärnområden (ex. Hamra Nationalpark, Sässmanområdet och Hylströmmen) och vid kommunernas befintliga informationsskyltar längs större vägar (2020).	Skyltar tillgängliga.	-
Biosfärområde Voxnadalén tillgängliggör dokument, data, resultatrapporter och övriga redovisningar via sin hemsida.	Digital tillgång via internet till dokument, data och andra material.	D1.1
Biosfärområde Voxnadalén har en kommunikationsstrategi och kommunicerar på	Antal besökare till biosfärområdets hemsida, antal nedladdade dokument, antal följare	D2.2

Projektägare är Ovanåkers kommun och projektet finansieras av:

ett lättbegripligt sätt, bl.a. med vägledning av Brand & Story Toolkit.

och delningar på Facebook och Instagram, antal referenser i media, ökad kännedom om biosfärområdet.

Biosfärambassadörer

Samtliga av Sveriges biosfärområden har idag ideellt engagerade biosfärambassadörer. Att bli biosfärambassadör ska vara ett enkelt och givande sätt för Voxnadalens lokalbefolkning och lokala företagare att engagera sig i biosfärområdets utveckling. Biosfärambassadörernas uppgift är att informera om Biosfärområde Voxnadal och de insatser som sker, samt sprida engagemanget vidare bland både invånare och besökare till området. Tabell 10 innehåller SMARTa mål för utbildningen av biosfärambassadörer i Voxnadal.

Tabell 10. Effektmål för utbildningen av biosfärambassadörer i Biosfärområde Voxnadal.

Effektmål (2024)	Indikatorer för uppföljning	Åtgärder (enligt Lima Action Plan, LAP)
Biosfärområde Voxnadal har tagit fram ett utbildningsmaterial för biosfärambassadörer. Utbildningen är lokalt anpassad samtidigt som den följer nationella riktlinjer (2020).	Utbildningsmaterial antaget av styrelsen.	-
Biosfärområde Voxnadal ger en utbildning till biosfärambassadör en gång per år.	Årlig och genomförd utbildning.	-
Biosfärområde Voxnadal utbildar de första biosfärambassadörerna (2020).	Antal utbildade biosfärambassadörer.	-
Biosfärområde Voxnadalens ambassadörer är aktivt engagerade i områdets utveckling och arbete.	Antal ambassadörer som aktivt deltar i utåtriktade informationsinsatser, öppna aktiviteter och nätverksträffar.	-
Biosfärområde Voxnadalens ambassadörer genomför egna aktiviteter och projekt som bidrar till biosfärområdets mål och utveckling.	Antal genomförda aktiviteter/projekt med bäring på biosfärområdets måluppfyllelser.	-

Projektägare är Ovanåkers kommun och projektet finansieras av:

Finansiering

En stabil och långsiktig finansiering av Biosfärområde Voxnadalen är en förutsättning för att nå måluppfyllelse. Grundfinansieringen av det samordnande biosfärkontoret ske huvudsakligen genom offentliga medel delade mellan statlig och kommunal nivå. Omkostnader, budget och effektmål för att nå en långsiktigt stabil finansiering presenteras i tabell 11 respektive 12.

Tabell 11. Årlig grundfinansiering respektive budget för Biosfärområde Voxnadalen och ett samordnande biosfärkontor.

Årlig grundfinansiering Biosfärområde Voxnadalen	Årlig grundbudget Biosfärområde Voxnadalen
<ul style="list-style-type: none"> Naturvårdsverket 400 000 SEK Ovanåkers kommun 250 000 SEK Ljusdals kommun 100 000 SEK Bollnäs kommun 75 000 SEK Totalt: 825 000 SEK	<ul style="list-style-type: none"> Lönekostnader inklusive PO motsvarande 1 tjänst, 575 000 SEK Lokalkostnader 50 000 SEK Administrativa kostnader 75 000 SEK Verksamhetskostnader 125 000 SEK Total kostnad: 825 000 SEK

Tabell 12. Effektmål för Biosfärområde Voxnadalens långsiktiga finansiering.

Effektmål (2024)	Indikatorer för mätbarhet	Åtgärder (Lima Action Plan, LAP)
Biosfärområde Voxnadalens organisation har en långsiktig och stabil ekonomisk finansiering.	Årlig verksamhetsplan med tryggad grundfinansiering beslutas och genomförs.	LAP A5.1, A5.2
Biosfärområde Voxnadalen genererar egna intäkter genom externa projektmedel och samverkan med externa finansiärer som har kapacitet att bidra till måluppfyllelse.	Antal samarbeten med potentiella finansiärer, antal sökta och beviljade projektmedel, andel av organisationens verksamhet som finansieras genom externa samarbeten och projekt.	LAP C3.1, C3.2
Biosfärområde Voxnadalen skapar nya möjligheter för lokala entreprenörer och företagare genom utbildning, stimulandsåtgärder och offentlig upphandling.	Antal företag som allierar sig med biosfärområdet och dess värdegrund, antal företag som deltar i utbildningar, antal mekanismer som inrättas som knyter företagare till området, antal nystartade företag, antal lokala företag med kommunala upphandlingsavtal.	LAP C6.1, C6.2

Projektägare är Ovanåkers kommun och projektet finansieras av:

Biosfärorganisationen

Beskrivning för hur Biosfärorganisationen är uppbyggd

Organisationsform

Biosfärområdet ägs juridiskt av Ovanåkers Kommun (212000-2304). Biosfärområdet genom dess styrelse är beslutande över Biosfärområdets tilldelade medel och biosfärkontorets arbete.

Ändamål

Biosfärområdet ska bedriva verksamhet som främjar lokalt och regionalt hållbar utveckling och därigenom visa på lokala lösningar på globala utmaningar. Arbetet ska genomföras i enlighet med Lima Action Plan, den globala handlingsplanen för Unescos Biosfärprogram, och FNs globala mål, Agenda 2030.

Arbetet ska följa de planer och målsättningar som finns angivna i av styrelsen fastslagen utvecklingsplan.

Styrelsen

Biosfärområdets högsta beslutande organ är styrelsen. Styrelsen ska bestå av 10-14 ledamöter.

Ledamöter offentliga organisationer med myndighetsutövning

Minst tre men högst sju ledamöter ska representera offentliga organisationer med myndighetsutövning inom biosfärområdet. De består av kommunerna inom Biosfärområdet, Länsstyrelse samt Region. Dessa utser sina ledamöter var för sig. En ledamot per organisation.

Ledamöter privat sektor och offentliga organisationer utan myndighetsutövning

Resterande sju ledamöter väljs av sittande styrelse på två år där överlappande tidsperioder ska eftersträvas. De väljs utifrån biosfärverksamhetens verksamhet och behov. Dessa ledamöter ska representera den privata sektorn alternativt representera en offentlig aktör som saknar rätt till myndighetsutövning inom biosfärområdet. Ledamöter ska utses med följande fördelning:

- 1 ledamot väljs utifrån ett forskningsperspektiv,
- 2 ledamöter väljs utifrån fokusområdet "Skogen som hållbar resurs".
- 2 ledamöter väljs utifrån fokusområdet "Levande vatten".
- 2 ledamöter väljs utifrån fokusområdet "Ett öppet och levande landskap".

Förhållningsregler för styrelsen:

Till styrelsen ska biosfärkoordinatören vara adjungerad.

Styrelsen ska sammanträda minst fyra gånger per år.

Ordförande kallar till styrelsemöte. Kallelse skall skickas senast två veckor innan styrelsemöte.

Regler för arvodering och reseersättning beslutas av styrelsen. Revidering görs i samband med revidering av utvecklingsplan.

Val av styrelse:

Valberedning utgörs av arbetsgruppen för Biosfärområdet. Valberedningen ska årligen ha minst ett öppet möte att likna vid årsmöte. Vid dessa ska allmänheten beredas möjlighet att inkomma med förslag till förändringar. Utöver detta ska valberedningen, styrelsen, arbetsgrupp samt fokusgrupperna i så stor utsträckning som möjligt ha ett öppet förhållningssätt för allmänheten och föreningar att inkomma med synpunkter.

Valberedningen ska om möjligt utse representanter från privat sektor och offentliga organisationer utan myndighetutövning som representerar de intresseområden som är aktuella påföljande verksamhetsår. De ledamöter som utses av kommun, region och länsstyrelse kan utses och bytas ut oberoende av biosfärområdets mandatperiod.

Styrelsen utser ordförande vid första styrelsemötet. Ordförande ska utgöras av en representant från någon av de deltagande kommunerna med myndighetsutövning och väljas på ett år.

Övergångsregler: Biosfärområdets första styrelse, verksam från och med 2018, väljs av den tidigare styrgruppen.

Verksamhetsfunktioner

Verksamhetsledaren benämns biosfärkoordinator och är anställd av ägaren Ovanåkers Kommun. Biosfärkoordinatorn har det huvudsakliga ansvaret för att samordna Unesco-uppdraget och biosfärkontorets grundverksamhet. Biosfärkoordinatorn representerar även Biosfärområde Voxnadalen i Svenska Biosfärrådet och andra nationella/internationella sammanhang inom världsnätverket för biosfärområden. Arbetet rapporteras kontinuerligt till styrelsen.

Biosfärkontoret utgörs av de som är anställda för biosfärområdets verksamhet.

Inför ny mandatperiod (tvåårsperiod) ska utvecklingsplanen revideras. Beslut kring utvecklingsplanen tas av styrelsen.

Arbetsgruppen består av biosfärkontoret samt tjänstemän som representerar de kommuner som bidrar till grundfinansieringen. Biosfärkoordinatorn är sammankallande för arbetsgruppen

Det skall finnas tre fokusgrupper, ett per fokusområde. Styrelsen utser en sammankallande för vardera fokusgrupp, övriga deltagare utses efter behov.

Ändring av detta dokument

För att ändra detta dokument krävs beslut på två styrelsemöten med minst ett års mellanrum.